

B
NACRT

**ZAKON O DOPUNAMA ZAKONA O PRAVIMA,
OBAVEZAMA I ODGOVORNOSTIMA PACIJENATA
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

Sarajevo, februar 2026. godine

ZAKON O DOPUNAMA ZAKONA O PRAVIMA, OBAVEZAMA I ODGOVORNOSTIMA PACIJENATA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Po skraćenom zakonodavnom postupku

Član 1.

U članu 30. Zakona o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 40/10), dodaje se novi stav (3) koji glasi:

„(3) Pacijentica koja se nalazi u procesu porođaja, uključujući i slučajeve spontanog pobačaja ili gubitka djeteta, ima pravo na prisustvo jedne osobe po vlastitom izboru tokom cijelog trajanja porođajnog procesa, počevši od prijema u zdravstvenu ustanovu do završetka porođaja. Pravo na pratnju ne može biti ograničeno osim ako postoji stručno obrazložena i dokumentovana medicinska indikacija zasnovana na važećim međunarodnim smjernicama i dobrim kliničkim praksama. Ograničenje ne može biti zasnovano na nemedicinskim razlozima, uključujući organizacione ili administrativne prepreke. Ovo pravo obuhvata i prisustvo osobe po izboru tokom carskog reza sa spinalnom anestezijom, osim u slučajevima hitnog carskog reza ili drugih individualnih kontraindikacija koje moraju biti dokumentovane. “

Član 2.

³ U članu 76, stav (9) iza riječi: „povrijedi lično dostojanstvo pacijenta iz člana 30. ovog zakona“, dodaju se riječi: **„uključujući uskraćivanje ili neosiguravanje prisustva osobe po izboru pacijentice u skladu sa stavom (3) istog člana, bez postojanja stručno obrazložene i dokumentovane medicinske indikacije u skladu sa važećim međunarodnim smjernicama i dobrim kliničkim praksama.“**

Član 3.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“.

I – USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje Zakona o dopuni Zakona o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata u Federaciji Bosne i Hercegovine sadržan je u odredbi člana III.2. tačka b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, prema kojoj je predviđena podijeljena nadležnost federalne vlasti i kantona u području zdravstva, s tim da federalna vlast ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone koji se tiču ove nadležnosti (član III 3. stav 3) a kantoni imaju pravo utvrđivati politiku i provoditi zakone (član III 3. stav 4).

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je i u odredbi člana IV.A.20. stav (1) tačka d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, prema kojoj je u isključivoj nadležnosti Federacije BiH donošenje propisa iz oblasti zdravstva, dok je Parlament Federacije BiH nadležan za donošenje zakona o vršenju funkcija federalne vlasti.

II - RAZLOZI ZA DONOŠENJE I DOPUNU ZAKONA

Iako u BiH već godinama postoje međunarodne i domaće preporuke koje prepoznaju važnost prisustva osobe po izboru porodilje (npr. preporuke Svjetske zdravstvene organizacije – WHO, kao i **Vodič za intrapartalnu skrb Federalnog ministarstva zdravstva**), **nijedna javna bolnica u Federaciji BiH ne omogućava pratnju osobe po želji porodilje tokom cijelog trajanja poroda**, a prisustvo pratnje je često ograničeno samo na završni dio porođaja, uslovljeno postojanjem posebnih prostorija, bez pisanih internih procedura prepušteno samoprocjeni dežurnih zdravstvenih radnika.

Ova zakonska dopuna predstavlja logičan nastavak višegodišnjih preporuka koje, zbog nepostojanja obavezujuće zakonske norme, **nisu dovele do stvarne promjene prakse**. Trenutni regulatorni vakuum omogućava bolnicama da samoinicijativno, netransparentno i arbitrarno uskraćuju porodiljama osnovno ljudsko pravo na podršku i dostojanstven tretman tokom porođaja.

Predložena dopuna člana 30. usklađena je s preporukama Svjetske zdravstvene organizacije koje naglašavaju da pravo na dostojanstven porođaj uključuje i pravo porodilje na prisustvo osobe po svom izboru tokom cijelog trajanja poroda. Dostojanstven porođaj ne znači samo odsustvo lošeg tretmana, nego i aktivno omogućavanje uslova u kojima se žena osjeća sigurno, poštovano i podržano. Ova dopuna pretočila bi postojeće preporuke i međunarodne standarde u obavezujuću zakonsku normu, čime bi se otklonila postojeća proizvoljnost bolnica u ograničavanju pratnje i osiguravao jednak tretman svim ženama u FBiH.

Razmatranjem ovog pitanja su se u proteklom periodu već bavili zastupnici Predstavničkog doma u skladu sa podnesenom Inicijativom Udruženja „Baby Steps“. Tema je razmatrana na sastancima klubova i komisija, a naročito je značajno da je i Odbor za zdravstvo Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH na 17. sjednici održanoj dana 23.07.2025. godine podržao Inicijativu Udruženja „Baby Steps“ za sistemsku uspostavu jednakih prava svih porodilja kroz mogućnost izbora pratnje tokom cijelog trajanja poroda u svim porodilištima u Federaciji BiH.

Donošenjem ove dopune zakona osigurava se:

- **Zaštita prava pacijentica na izbor, podršku i informisan porođaj**
Postoji apsolutni konsenzus medicinske struke o višestrukim koristima prisustva pratnje tokom porođaja. Pratnja smanjuje stres i anksioznost porodilje, skraćuje trajanje poroda, smanjuje potrebu za intervencijama i poboljšava fizičko i emocionalno zdravlje majke i djeteta. Ove preporuke podržavaju Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), ACOG, RCOG, NICE, kao i Federalno ministarstvo zdravstva kroz svoj Vodič za intrapartalnu skrb, kao i sva druga svjetska strukovna udruženja.
- **Prevenција akušerskog nasilja koje je sve češće dokumentovano u BiH**
Praktikovanje pratnje značajno smanjuje verbalno, emocionalno i institucionalno nasilje u porodilištima. Pratnja osnažuje porodilju da zaštiti svoja prava, te djeluje kao preventivni faktor protiv neprimjerenog tretmana.
- **Sprječavanje korupcije u zdravstvu**
Usluge u porodilištima često su uslovljene dodatnim plaćanjem ili "vezama", što doprinosi raširenosti korupcije u porodilištima. Istraživanja Udruženja „Baby Steps“ pokazuju da je korupcija prisutna na 50% poroda u Bosni i Hercegovini. Zakonska regulativa obavezujućeg

prava na pratnju smanjuje prostor za ovakve zloupotrebe i povećava transparentnost rada medicinskog osoblja.

- **Podrška mentalnom zdravlju porodilja, posebno u slučajevima gubitka djeteta ili spontanog pobačaja**

Psihološka podrška tokom traumatičnih porođajnih iskustava je ključna za očuvanje mentalnog zdravlja majki, što doprinosi prevenciji ozbiljnih posljedica poput posttraumatskog stresa.

- **Usklađivanje sa preporukama Evropske komisije i evropskim standardima u zaštiti prava žena**

Evropska komisija je u svojim izvještajima pozvala vlasti BiH na borbu protiv akušerskog nasilja i unapređenje uslova u porodilištima, navodeći već godinama jasno da „Bosna i Hercegovina treba poboljšati uslove u bolnicama i porodilištima i zabraniti nasilje nad porodiljama u skladu sa svojim obavezama iz Istanbulske konvencije“ (2022, 2023, 2024). Ova dopuna zakona, kao prvi i najveći korak ka poboljšanju uslova u porodilištima, je u skladu sa evropskim normama, jača proces evropskih integracija i doprinosi unapređenju ljudskih prava i rodne ravnopravnosti.

- **Podrška pravima žena i rodnoj ravnopravnosti**

Osiguravanje prava na pratnju tokom poroda predstavlja osnovni minimum standarda koji podržava ravnopravan tretman žena u zdravstvenom sistemu i sprječava institucionalizovani oblik rodne diskriminacije.

- **Povećanje nataliteta kroz smanjenje traume i poboljšanje porođajnog iskustva**

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, broj živorođene djece u Federaciji BiH smanjen je sa 19.880 u 2014. godini na 15.883 u 2024. godini, što predstavlja pad od oko 20%. Ovaj kontinuirani trend opadanja nataliteta potvrđuje potrebu za hitnim mjerama koje će poboljšati uslove poroda i iskustvo majki, jer dostojanstven i podržan porod predstavlja važan pronatalitetni faktor i doprinosi jačanju povjerenja u zdravstveni sistem. Istraživanja Udruženja „Baby Steps“ upravo pokazuju da traumatična iskustva u porodilištima i izostanak adekvatne podrške negativno utiču na odluke žena o rađanju naredne djece. Pružanje pratnje je efikasna pronatalitetna mjera koja zahtijeva minimalna ulaganja, a ima snažan psihološki i društveni uticaj.

FINANSIJSKA SREDSTVA

Implementacija ove zakonske dopune **ne zahtijeva nikakva dodatna budžetska izdvajanja niti ulaganja**. Prisustvo pratnje ne zahtijeva posebne prostorije niti dodatne kadrove. Sve bolnice u Federaciji BiH već posjeduju osnovna fizička sredstva (zastori, mobilne pregrade) koja su prema preporukama WHO i domaćih vodiča dovoljna za osiguranje privatnosti drugih pacijentica. Ova praksa je već standard u većini zemalja svijeta.

Odredbe Zakona o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, 40/10) koje se dopunjuju

Pravo na lično dostojanstvo

Član 30.

U svim okolnostima pružanja i korištenja zdravstvene zaštite, svaki pacijent ima pravo na zaštitu svog dostojanstva, te fizičkog i psihičkog integriteta, uz poštivanje svoje ličnosti, intimnosti, svjetonazora, moralnih i vjerskih uvjerenja.

Zdravstveni radnici trebaju tretirati pacijente s ljubaznošću, poštujući njihovo lično dostojanstvo.

Član 76.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 15.000,00 KM kazniće se za prekršaj zdravstvena ustanova ako:

- 1) uskraćuje pravo pacijentu na dostupnost zdravstvene zaštite (član 7. ovog zakona);
- 2) ne pruži sve vrste informacija iz čl. 8. i 9. ovog zakona;
- 3) uskrati pravo pacijentu na obavještenje iz čl. 10., 11. i 12. ovog zakona;
- 4) prilikom odbijanja prijema obavještenja od strane pacijenta postupi suprotno odredbi čl. 13., 14. i 15. ovog zakona;
- 5) uskrati pravo pacijentu na slobodan izbor doktora medicine odnosno doktora stomatologije, kao i slobodan izbor predloženih medicinskih postupaka i mjera (član 16. ovog zakona);
- 6) uskrati pravo pacijentu na samoodlučivanje i pristanak (čl. 17. do 22. ovog zakona);
- 7) postupi suprotno volji pacijenta iz čl. 23. i 24. ovog zakona;
- 8) povrijedi pravo pacijenta na povjerljivost informacija i privatnost iz čl. 25. i 26. ovog zakona odnosno pravo na tajnost iz člana 27. ovog zakona;
- 9) povrijedi lično dostojanstvo pacijenta iz člana 30. ovog zakona;**
- 10) povrijedi pravo pacijenta na sprečavanje i olakšavanje patnji (član 31. ovog zakona);
- 11) stavi pacijenta na listu čekanja određenih zdravstvenih usluga suprotno članu 32. ovog zakona ili mu uskrati prethodno pismeno obavještenje o stavljanju na listu čekanja, kao i informaciju o svojoj rednoj poziciji na toj listi (član 32. ovog zakona);
- 12) ne omogući uvid u medicinsku dokumentaciju odnosno ispravke ili brisanje teksta koji pacijenta pogrešno ili subjektivno opisuju kao ličnost ili dio teksta koji je materijalno netačan odnosno ne omogući uvid u medicinsku dokumentaciju nakon smrti pacijenta njegovim nasljednicima (čl. 33. i 36. ovog zakona);
- 13) ne vodi uredno medicinsku dokumentaciju, ne omogući pacijentu pravo uvida u medicinsku dokumentaciju, ili raspolaže sa medicinskom dokumentacijom suprotno odredbi člana 34. ovog zakona;
- 14) obavlja medicinska, naučna i druga istraživanja nad pacijentom, kao i učestvovanje u medicinskoj nastavi pacijenta suprotno odredbama čl. 38. i 39. ovog zakona;
- 15) pacijenta ne informiše o preventivnim mjerama i očuvanju zdravlja iz člana 40. ovog zakona;
- 16) ne riješi po prigovoru pacijenta na način i u rokovima utvrđenim članom 41. ovog zakona;
- 17) pacijentu ne omogući prehranu u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi u skladu sa njegovim svjetonazorom, kao i održavanje ličnih kontakata (čl. 45. i 46. ovog zakona).

18) ne izvještava nadležni zdravstveni savjet jedinice lokalne samouprave, kao i nadležni zdravstveni savjet kantonalnog ministarstva zdravstva o podnijetim i riješenim prigovorima pacijenata (član 64. ovog zakona).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 500,00 do 3.000,00 KM i odgovorno lice u zdravstvenoj ustanovi.

Za prekršaj iz stava 1. tač. 2), 3), 4), 5), 6), 7), 8), 10), 11), 12), 13), 15), 16), i 18) ovoga člana kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 300,00 do 1.500,00 KM i nosilac odobrenja za privatnu praksu.

Pored novčane kazne, počiniocu prekršaja iz stava 1. ovog člana može se izreći zabrana obavljanja djelatnosti u periodu do šest mjeseci, a s ciljem sprečavanja budućeg činjenja prekršaja.